

Місце та роль громадських організацій у суспільстві

Газуда Л.М., к.е.н., доцент

Слюсаренко В.Є., ст. викладач

ДВНЗ „Ужгородський національний університет”

Громадські об'єднання пройшли тривалий шлях формування та еволюції. Вони є продуктом соціально-економічного та суспільно-історичного розвитку кожної країни. Серйозний вплив на їх характер накладають особливості соціально-культурного розвитку, історичні традиції, демографічні й етнокультурні процеси, особливості релігії та інші чинники.

На активізацію державотворчої діяльності впливають широкі верстви населення саме через громадські об'єднання, громадсько-політичні рухи, політичні партії, які захищають інтереси тієї чи іншої частини суспільства (народу, нації, соціальної групи). Такі об'єднання є формою підтримки зв'язків між громадянським суспільством і державою, вони не залежать від держави і здатні впливати на держанні інститути, водночас захищаючи суспільство від необгрунтованого втручання держави в громадське життя.

Громадські організації класифікують за різними критеріями, передусім за структурною організацією, за якою вони поділяються на масові громадські організації, громадські самодіяльні органи та громадські рухи, в основному за соціологічними, політологічними й філософськими аспектами. Однак, за цими критеріями особливостей класифікації громадських формувань за видами економічної діяльності (КВЕД) згідно Національного Класифікатора України. В основу національного рівня класифікації було також покладено аналіз даних Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ)

щодо кількості суб'єктів за видами економічної діяльності. Зокрема, у розділі 91 – діяльність громадських організацій є значний перелік, у групі 91.1 та підпорядкованих їй класах та підкласах наведено широкий аспект діяльності різних громадських організацій.

Громадські організації є невід'ємною складовою громадянського суспільства, і виступають як добровільні об'єднання, що створюються для вирішення проблем громадян та вирішення їх інтересів. В розвинутих демократичних суспільствах вони функціонують в усіх сферах суспільного життя, впливаючи на підвищення добробуту і стабільності життєзабезпечення населення, здійснюючи свою діяльність як на національному, так і місцевому рівнях, такі організації є ядром «третього сектору».

Зростання ролі громадського сектору в житті нашого суспільства вимагає високого рівня професіоналізму від його лідерів. Особливо це актуально нині, коли ще не створено систему підготовки та перепідготовки керівників для такої сфери на державному рівні.

Відмітимо, що значна частка організацій в які входять суб'єкти ЄДРПОУ належить міським, селищним та сільським громадам. Зокрема, в регіонах Українських Карпат зосереджено більше 10% всіх суб'єктів ЄДРПОУ, тобто юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, що знаходяться на території України та проводять свою діяльність на підставі її законодавства.

За організаційно-правовими формами господарювання в Україні найбільш масовими суб'єктами ЄДРПОУ є товариства з обмеженою відповідальністю (на 1.01.2010 р. кількість їх становила 418.1 тис. од., або 33,2% до всіх суб'єктів ЄДРПОУ), другу позицію – приватні підприємства (283,7 тис. од., або 22,5 %), третю – організації (108.5 тис. од., або 8,6%). Метою діяльності таких підприємств і організацій є отримання прибутку.

Наймасовішим серед суб'єктів ЄДРПОУ є громадські, релігійні та благодійні організації; профспілки та їх об'єднання. Якщо всі суб'єкти регіонів Українських Карпат в аналізованих роках (2005-2010 рр.) становлять більше 10%. то громадські організації – більше 13% до аналогічних організацій України, релігійні понад 24%, благодійні організації та об'єднання співвласників багатоквартирного будинку – більше 14%, а органів самоорганізації населення у 2005 р. було 6,0 % до аналогічних організацій по Україні, а на початок 2010 р. – 12,8%.

Другу позицію після громадських організацій в регіонах Українських Карпат займають релігійні (релігійні громади). На початок 2005 р. частка їх до всіх аналізованих громадських організацій становила 34,2%, а в 2010 р. 26,8%, а по відношенню до аналогічних організацій України відповідно 24,4 та 23,4%. На початку 2010 р. порівняно з 2005 р. кількість релігійних організацій в Україні збільшилась на 126,7%, а в 2011 р. проти відповідного періоду минулого року їх кількість становила 32521 од., тобто збільшилась на 45,6%.

Третю позицію у мережі громадських організацій регіонів Українських Карпат займають профспілки (в Україні вони займають другу позицію), які разом з об'єднаннями підприємців виступають основними групами тиску на органи державної влади та управління на всіх рівнях.

Важливе місце і роль у мережі громадських організацій належить також благодійництву. Благодійництвом займаються благодійні організації (або благодійні фонди), які є неприбутковими недержавними організаціями. В регіонах Українських Карпат вони займають четверту позицію серед громадських організацій, а частка їх відносно до України на початок 2010 р. становила більше 15 %.

П'яту позицію займають об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, що виникли в результаті незадовільної роботи підприємств та організацій Міністерства житлово-комунального господарства України. І нарешті, органи самоорганізації населення виступають як представницькі органи, що створюються жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин.

Дослідження свідчить про багатогранну мережу громадських організацій з багатьма видами економічної діяльності, які здійснюються самостійно без втручання держави. Вони відіграють важливу роль в житті суспільства, оскільки сприяють реалізації прав людини через надання конкретних послуг населенню в різних сферах, сприяють встановленню позитивних суспільних зв'язків між різними групами населення, державними, муніципальними і суспільними структурами.